

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NOTISZTIVISELOK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐTISZTIVISELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: *Bédy-Schwimmer Rózsa*: Nincs ugrás ... – *Frida Stéenhof*: A törvénytelen anya és gyermek társadalmi állása. – Glosszák. – *Martos Viktor*: Elektromosság a háztartásban – Nők kereskedelmi szakképzése Franciaországban. – *George Creel és Ben B. Lindsey*: A nők választójoga a gyakorlatban. – Szemle. – Irodalom. – Nőkongresszus rovata. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata.

A svéd parlament megnyitásokor, január 16-án Gustav Adolf király a trónbeszédben kijelentette, hogy az országgyűlés legsürgősebb feladata a nők aktív és passzív választójogának törvénybeiktatása.

A választójogi világszövetség Budapesten 1913. június havában tartandó kongresszusát előkészítő bizottság e hó folyamán küldi szét gyűjtőíveit. Kéri a címzeteket, hogy teljes odaadással hassanak oda, hogy a rendkívüli alkalomhoz méltó áldozatkészségről számolhassanak be.

Nincs ugrás ...

Írta: *Bédy-Schwimmer Rózsa*.

A társadalom fejlődését lomhán követők, és az útjában álló akadályok elgördítésének fáradságától húzódozók kedvenc mondása: „Nem kell siettetni a fejlődést, hiszen a természetben sincsen ugrás.” Mint minden haladó mozgalom, a nőmozgalom is sűrűn találkozik a társadalmi renyhesség e tudományos színvetű palástolásával.

És mint minden, eleinte utópisztikusnak, aztán forradalminak, végül csak kényelmetlennek mondott reformé, a nőmozgalom eredményei is napról-napra rácáfolnak a fejlődés siettetése lehetetlenségéről szóló frázisra. Legújabbban a svéd nők hatalmas diadala az élő cáfolat. A svéd nők akartak és akarattuk legyőzte a konzervatív kormányt, le a mérgesen antifeminista királyt, meghódította a sajtót és a közvéleményt. Négy hónapig porolták, rázták, kefélték a roszdás reakciót és eltakarították a fejlődés útját torlaszoló összes akadályokat. És az a fejlődési folyamat, amely minden útját

álló akadályt nagy körben körüljárásával rengeteget pazarol pótolhatatlan időnkéből, a fejlődést irányító tisztoztatási munkája nyomán szabadon iramodhatik céljai felé.

A svéd nők és az igazságos svéd férfiak nem félték a fejlődés „ugrásától”: lehetővé tették, hogy a nők választójoga kormányprogram, a királyi trónbeszéd leglényegesebb bejelentése legyen, holott négy hónappal előbb nem volt politikai jós, aki húsz évnél kevesebbre becsülte volna a nők követelésének beteljesedését.

A helyzet ez volt: a legutóbbi svéd választójogi reformot megelőzően az akkori liberális kormány, statisztikai adatokat vétetett fel – a férfiakról. (Tout comme chez nous.) A liberális közvélemény tiltakozott ez ellen és követelte a nők statisztikai felvételét is. A parlament mindkét háza tekintélyes szótöbbséggel elrendelte a felvételt, a munkát azonban már új kormány végeztette, mert a férfiak választójoga általánosításának elvetése megbuktatta a liberális kormányt és konzervatívot ültetett helyére.

A konzervatív kormány a statisztikai munkálatokat késleltette és feldolgozásukat végre a nők választójogának egy ismert ellenségére, a konzervatív Reuterskiöld tanárra bízta. Ez az úr kevéssel a stockholmi kongresszus előtt nyújtotta be zagyva, tendenciózusan összeállított anyagát, amelyet a konzervatív többségű parlament és a kormány a nők választójoga sírkövének szánt.

Maga a király is udvariatlan magatartással – a pályaudvarról leszedette a kongresszisták tiszteletére kitűzött zászlókat és a delegátusokat nem hívta meg a szokásos királyi limonádéra – fejezte ki ellenséges indulatát.

De a nők választójogának svéd hívei nem nyugodtak abba, hogy a fejlődés útját ellepő por és sziklatörmelék meglassítsa a haladást: neki gyürköztek és néhány hónap alatt úgy kitakarítottak, hogy a tavalyi hóval együtt a konzervatív többség is elolvadt, az örökéletűnek tartott konzervatív kormány pedig elpárolgott.

Az új kormány felismerve, hogy a liberalizmus teljesen váratlan győzelmét a nőknek köszöni, rögtön magáévá tette a nők követelését, minden győzelmi ünnepén elsősorban a nőknek hálálkodott és rövid, de következetes küzdelem után beláttatta a királyival is, hogy a nők nem várhatnak még húsz esztendeig arra a jogra, amelyben az egész kultúrvilág asszonyai minden egyéb törekvésük alapkövét látják.

Íme a húsz évre kimért fejlődési folyamat 1911. június és 1912. január közt bonyolódott le. Ugrásnak ez azért nem ugrás. Sőt ez az igazi természetes haladás. Az, amelynek útját megtisztítják a természetellenes akadályoktól.

Nem elég a haladást követni. Útegyengetői kell, hogy legyünk, ha a társadalmat reformálni akarjuk, ha tudunk jobbat, mint amit a múlt hagyott ránk, ha azt a jobbat el is akarjuk ültetni az utánunk következők boldogítására.

Nincs ugrás, de van felesleges tekergetés, talajalámosás, sziklaösszegördítés. Nem ugrás még az, ha ezeken az akadályokon diadal-maskodunk. Bennünket akik akarunk, nem téveszthet meg a „nincs ugrás” jelszava. Merjünk akarni!

A törvénytelen anya és gyermek társadalmi állása.

Írta: Frida Stéenhoff, Stockholm.

Hála a költőknek és egyéb érzélgős férfiaknak, akik sokat zengtek az anyaság szépségéről és magasztosságáról, az a felfogás terjedt el, hogy az anyaságot tiszteletben tartják. Ez a felfogás azonban felületes és téves.

A látszat kedvez ennek a felfogásnak, hiszen közbámulat tárgya ezernyi értékes festmény, mely Máriát ábrázolja a gyermek Jézussal. Királyi anyákról, apró gyermekeik körében felvett fényképeket is alattvalói hódolattal hoz forgalomba és vásárol a lakosság és mindenkit elbájol a királyi nő, mint anya.

De ahhoz, hogy az anyaság igazi értékelését is megérthessük, el kell kergetnünk az illúziókat, melyeket a művészet és elegancia terjesztenek a maguk légkörében és a valóság nyelvét kell megszólaltatnunk. Ezen a nyomon bukkanunk az igazságra.

Nyilvánvaló, hogy az idők folyamán nagyon megváltozott az anyaság értékelése. A különböző népek és nemzetek felfogása erősen eltért egymástól.

De maradjunk meg korunknál és a művelt Európánál. Milyen felfogás uralkodik itt?

Kínos erre a kérdésre válaszolni. Az anyaság elkriminalizálódott. Az általános felfogás bűnnek bélyegzi az anyaságot. Nem jogilag, hanem társadalmi értelemben, a szokások hatalmánál fogva. A közfelfogás bünteti. És ez a büntetés ugyancsak keserves, épen mert szociális torturát jelent.

Azt lehetne közbevetni, hogy csak a *törvénytelen* anyaságot sújtja a megvetés. Első pillantásra helyesnek látszik ez az ellenvetés, de alaposabb vizsgálódásnál kitűnik, hogy tartahatatlán. Az anyaság mint olyan, a gyermeke-szülés vált a közfelfogásban szegényelni valóvá. Milyen szerepe van ebben a kérdésben az esketésnek? Felhatalmazás és bűnbocsánat egyben. Azt jelenti, hogy a nőnek későbbi anyaságát egy külön aktus által jóelőre szentesíteni, mintegy hitelesíteni kell.

Hogyan keletkezhetett vajjon az a felfogás, hogy a gyermeknemzés bűn? Ugy, ahogy régebben minden út Rómába, a világ közepébe, vezetett, úgy vezetnek az összes válaszok, vagy legalább is túlnyomó többségük, a törvényes házassághoz, a melyet mindaddig a társadalmi élet központjának tartottunk. Eredetileg az örökösödés rendezése érdekében szerveződött a házasság Minthogy pedig a férfiak gyűjtötték a vagyont, bizonyosságot akartak arra nézve, hogy tényleg az ő utódaik voltak azok, akik a vagyont örökölték. Ezáltal elvesztette a nő azt a jogot, hogy saját választása alapján lehessen anya. Egyszerű eszköze lett az örökösödésnek.

A férfiak azonban rövidesen belátták, hogy a mű, melyet alkottak, nem tökéletes. Maga az élet értette meg velük, hogy a házasság intézménye nem foglalhat magában *minden* felnőtt embert. Egész nagy serege az embereknek kimarad belőle. És az életük, bárhogy büntessék is őket, dacol a házasság fogalmával. Ennek az intézménynek a presztígiét azonban minden áron fenn akarták tartani. Nem akarták bevallani, hogy a házasság mégsem megoldás mindenkire nézve. Ezen a ponton diadal-maskodott a tettetés.

A törekvés az volt, hogy a házasság legyen a nemi érintkezés egyetlen megengedett formája. Megvetés sújtja mindazokat, akik nem vetik magukat alá ennek a társadalmi törvénynek.

A férfiaknak azonban nem volt ingyükre, hogy magukat oly mértékben büntessék, ahogy ez a törvény megkívánta. Módot kerestek arra, hogy a látszatot és mögötte a maguk nemi szabadságát megmentsék. A megoldás nem

volt nehéz. A társadalmi büntetéssel kizárólag az *anyaságot* illették és úgy tettek, mintha *apaság* nem is volna lehetséges a házasságon kívül. Bámulatos ravaszsággal gondolták ezt ki. Megütötték vele a becstelenség rekordját. De még ennél is bámulatosabb, hogy az asszonyok oly hosszú időn keresztül hallgatagon türték ezt az igazságtalanságot.

Ezt a felfogást igazolta nemrégiben dr. Bernhöff tanár a régi római családjogról tartott előadásában. *Pater* családfőt jelentett. Mint-hogy pedig a plebejusok a legrégebb időben nem zárt családokban éltek, ép oly kevésbé volt „páter”-jök, mint később a törvénytelen gyermekeknek. A németek is csak vonakodva terjesztették ki a „Vater” fogalmát a törvénytelen atyára. A patriciusok azt állították, hogy a plebejusoknak nem voltak atyáik és épen ezért nevezték őket magukat patriciusoknak, vagyis apák fiainak.

Nem akarom evvel azt mondani, hogy egyes férfiak szándékosan és öntudatosan gondolták ki mindezt, csak azért, hogy a társadalom berendezése a nőkre és gyermekekre nézve hátrányos legyen. De idővel így alakult a helyzet. Örök igazság marad az a régi tapasztalat, hogy a törvényhozók mindig a maguk javára alkotják a törvényeket. Ezért húzzák mindenkor azok a rövidebbet, akiknek nincs képviselőjük a törvényhozásban. Nem csupán politikai, de szociális tekintetben is áll ez. A társadalom egy kis rétege a maga javára rendezte be a világot. Ennek az önzésnek a következménye az az egyoldalúság és barbarizmus, melytől ma igyekszik a társadalom nagy áldozatok árán megszabadulni.

Az apaság nem bűn és nem is üldözés tárgya. Elegendő, ha a régebben általános és itt-ott még ma is szokásos templomjárásra emlékeztetünk. A törvényes anya templomba ment hálaadó imát mondani, de olyan színezete volt a dolognak, mintha fel kellene őt emelni, mert le kellett térdelnie és a pap imát mondott érte. Azután kézenfogta a pap, mielőtt ismét elfoglalta a helyét a templomban. Az *apának* nem kellett gyermekéért hálaímeit mondania, sem a pap kezén a templomba mennie. A törvénytelen anyák templomjárásának ceremóniája még jobban megvilágítja az uralkodó felfogást. Annak a nőnek, aki házassági ígéret után, de házasságkötés nélkül lett anya, könnyögnie kellett, hogy az isten bocsássa meg könnyelműségét. Nyilvánvaló, hogy a törvénytelen apaság szándékosan maradt figyelmen kívül. Mert ahol házassági ígéret volt, ott nem lehetett kétség az iránt, hogy ki az apa. Az igazság megkívánta volna, hogy ő is részesedjék abban a szemrehányásban, amelyet a pap nyilvánosan kifejezett a templomajtóban térdelő anya előtt.

A törvénytelen apa minden büntetés és ceremónia nélkül elfoglalhatta ismét a helyét az isten házában.

Sohasem felejttem el azt a fájdalommasságában mélyen megrázó levelet, melyet egy fiatal tanítónőtől kaptam, aki tudta, hogy elveszti az állását, mihelyt tudomást szerez az iskolaszék anyaságáról. A legnagyobb nélkülözés elé állítják gyermekével együtt. És miért? Mert egyszer, egyetlen egyszer hallgatott ifjúsága és egy csábító férfi bűvös szavára.

Egyetlen egyszer? kérdezi a szkeptikus. De hiszen az iskolaszéknek az teljesen mindegy? Persze, hogy mindegy és épen ezért így kellene gondolkoznia. A gyermek mindig egyetlen egy nemi érintkezés gyümölcse, sohasem kettőé, vagy többé. Ha tehát megfosztanak egy tanítónőt az állásától azért, mert házasságon kívül anya lett, akkor meg kell követelni minden férfitanítótól is, hogy becsület-szavára jelentse ki, hogy egyetlen egyszer sem érintkezett életében senkivel nemileg.

Lássuk csak, hogy áll a dolog az apasággal. Megegyik néha, hogy magas állású férfiak: miniszterek, generálisok, tanárok elismerik egy-egy törvénytelen gyermeküket, magukhoz veszik és felnevelik. De *sohasem* hallottam, hogy ezek az urak ennek folytán elvesztették volna az állásukat. Sőt ellenkezőleg, magasztalják őket. Milyen nemes dolog is az, ha valaki törődik a saját gyermekével

Fel lehet tenni, hogy az apai ösztönök ellanyhultak és részben vissza is fejlődtek az által, hogy a társadalom az apáktól hosszú időn át csak a törvényes gyermekekkel szemben követelt kötelezettségeket. Ennek következtében kevésbé finom lelkű egyéneknek könnyen deformálódhatott az apai ösztön, amit korlátozott apai lelkiismeretnek is lehetne nevezni. Arnypontja az emberi fejlődésnek, hogy ez a defekt apatypus olyan gyakori. Nem is tűnik el, amíg az emberi értékek általában nem növekednek. Ha több lesz a nemesebb, gazdagabb lelkületű ember, akkor ők dominálnak a csökkent értékűek helyett, ehhez azonban feltétlenül szükséges, hogy az ifjabb generáció nemesebb lelki táplálékot kapjon. Jobb nevelést, mely kezdettől fogva a defekt typus ellen dolgozik. A társadalom részéről pedig elengedhetetlen az apai és anyai jogok és köteleességek egyenlőségének folytonos hangoztatása. Ezek a törvénytelen anya társadalmi helyzete megjavulásának legelső feltételei. Addig nem lesz része tisztelőben és megbecsülésben, amíg az anyaságot magát nem tisztelik és becsülik. Minden nőnek egyformán joga van az anyasághoz, egyforma korlátozásokkal, ha erre szükség van, – bár a társadalom konstruktörjei elsikkasztották ezt a jogot és a nők részének ajándékozták a többiek rovására. Ideje,

hogy az újabb korszak asszonyai ezt belássák és a tőlük elorozott jogot ismét visszaszerezzék. Meg kell szüntetni a privilégiumoknak ezt a rendszerét, mely a nők nagy tömegét arra kényszeríti, hogy lemondjanak az élet legnagyobb örömről, a gyerekekről, míg másoktól viszont elvárja, hogy a lehető legnagyobb számban produkáljanak gyermekeket csak azért, mert házasságban élnek.

Ez a rabszolga-rendszer mélyen sérti az egyén szabadságát, igazságérzetét és önrendelkezési jogát.

Az a jog, hogy legyen-e gyermeke, vagy sem, szorosan összefügg a nő polgárjogával. Ha új, észszerű szexuális morál lesz irányadó a társadalomban, a tettetés, igazságtalanság mindjobban elvesztik talajukat és egészséges emberfaj nőhet fel.

A modern ember első szociális parancsolata: „Mindenkor azok pártjára állj, akik éheznek.”

Harmonikus ezzel a második parancsolat: „Mindenkor azok pártjára állj, akik a szociális kánpadon szenvednek.”

Aki ennek a két parancsnak aláveti magát, állást foglalt ezzel a törvénytelen gyermek és anya védelmének kérdésében is, akik tényleg éheznek és akiket tényleg a szociális kánpadra feszít az előítélet. Volt egy korszak, amikor azt hitték, hogy minden börtönben alkalmazni kell a kínzó-eszközöket. Ezekkel kényszerítették a vádlottakat vallomásra. Nem látták be, hogy ez az eljárás nem humánus és nem is észszerű.

A törvénytelen anyák ellen irányuló szociális tortúrával is ki akartak valamit kényszeríteni: abstinenciát és félelmet a házasságon kívüli gyermeknemzéstől. Sokan még ma sem látják be, hogy ez a tortúra épp oly okatlan és embertelen, mint az, amelyet régebben a börtönökben alkalmaztak. Irtózatossá súlylyal nehezedett mindaddig az asszonyokra és gyermekekre, de volt-e valami haszna? A törvénytelen gyermekek száma világszerte növekvőben van.

Svédországban évenként mintegy 138 ezer gyermek születik, ebből körülbelül 40 százalék törvénytelen. Pedig szigorúan és kegyetlenül bántak mindenkor a törvénytelen anyával. Keveset tudunk a megfélemlítések eredményéről. A demográfiai kutatás azt mutatja, hogy a törvénytelen gyermekek száma bizonyos törvényekhez igazodik, melyeket a népeségi viszonyok és egyéb okok idéznek elő és hogy a szociális tortúra – nagy általánosságban nézve a helyzetet – nincs befolyással a szám növekedésére vagy csökkenésére.

Ha ez igaz, és a tudományos kutatás mindinkább emellett szól, akkor a tortúrának semmi egyéb érdeme nincs, minthogy a földi

szenvedéseket kegyetlenül gyarapította. És ezzel ugyancsak rossz szolgálatot tett a társadalomnak.

Az utóbbi évek különösen gazdagok voltak botrányos eseményekben. És okos, bátor férfiak és nők sokat gondolkodtak és tanácskoztak, hogy mit lehetne tenni az anyák és gyermekek védelmére.

Nálunk és más országokban is rettentően sok igazságtalanság és jogtalanság történik a gyermek rovására. Nincs szabályozva az apa eltartási kötelezettsége és ennek hiányát nagyon megérzik a törvénytelen gyermekek. Az anyák beperelhetik ugyan az apákat, néha meg is ítélik nekik a tartásdíjat, de ez azután minden. Ez a tartásdíj is gyakran kimarad, mert a követelés olyan természetű, hogy a munkabérből le nem foglalható. Még szegényügyi közbenjárással sem kényszeríthető az apa gyermekei eltartására, hacsak az anya nem keresetképtelen.

Amióta az eltartási kötelezettség kérdéséről és a jelenlegi állapotok tarthatatlanságáról annyi szó esik, állam, község és társadalom is megmozdultak bizonyos mértékig. Ma már eljutottunk odáig, hogy a törvényelőkészítő hatóságok tanulmányozzák az ügyet.

Parlamentünk 1908-ban annak megvizsgálását kívánta, hogy mily módon lehetne állami gondoskodás alapján anyasági biztosítást létesíteni.

Végül fel kell említeni a múlt évi stockholmi gyermekvédelmi kongresszust, melyen egyik képviselőnk, aki polgármester is, új irányelveket állított fel a törvénytelen gyermekekre vonatkozó törvénykezés tárgyában. Követelte többek között, hogy a törvénytelen gyermeknek joga legyen atyja nevét viselni és atyja meg rokonai után megillessen az örökösödés joga.

Írányelveit a kongresszus egyhangú lelkesedéssel tette magáévá.

Mintha derengene egy kissé. Szükség is van rá és legfőbb ideje, hogy igazságosan, szolidárisan dolgozzanak férfiak és nők a jövő nemzedék javára. Ki kell egyensúlyozni a mérleget, mely egyik oldalon a *férfi*, a másikon a *nő* jogait tartja. Csak akkor kapja meg a *gyermek azt*, amire megszerezte a jogot, amikor az emberi társadalomba belépett.

A törvényből és a közvéleményből gondosan ki kell irtani a „törvényes” és „törvénytelen osztályozás kegyetlenségének minden nyomát. A társadalom nem tarthatja fenn továbbra is a törvénytelen gyermekek rendjét, mint büntetést és bosszút a nőkkel szemben. Mert ez a bosszú maga igazságtalanságában valósággal visszataszító. A nő a kevésbé aktív fél, a gyermek pedig teljesen ártatlan a létrejöttében.

A törvénynek és a szokásnak oda kell irányulnia, hogy az újszülöttek kivétel nélkül részesülhessenek embertársaik védelmében. Azokon a pontokon, ahol a mai morál ellenkezik az igazságossággal, nem felel meg a követelményeknek, ezért újjal, magasabb színvonalúval pótlendő.

Fordította: *Gergely Janka.*

GLOSSZÁK.

Öt fiú és egy leány. A kettős erkölcs becsületkódexe szerint nem vétett a Ferenc József intézet hírhedt ügyében senki, csak a lány: a nőiesség ideáljának megfelelő lány, a ki bizva – a férfiben, álmódja a kislány és a mesebeli herceg kötelező leányálmát és a ki a hercegségek kissé zavaró sokaságába belekábulva, a Duna hullámaiba temeti nőies életét. Most ugyan „feslett” jelzőt kap, holott mindennapi használatra a nőies jelző járt volna neki hiszékenységeért, ellentállóképesség és józan ítélet hiányaért. Haragudjunk a fiúkra, akik dorgálást kaptak, a mikor az agyon-tiprott lányt kidobták a házból? Nem haragudhatunk a bűnös tacsókra. A tanáraikra és az apáikra sem. A bírácoknak, védőügyvédeknek és mindazoknak is kijár szívszorongó elnézésünk, akik férfilétük korlátai közül nem tudtak kibontakozni. De fájdalomra haraggal kell gondolnunk a fiúk anyáira és mindazokra az asszonyokra, akik még ilyen vérfagyasztó esetek nyilvánosságra jutása után is ölbe tett kézzel merednek a világba, akik nem érzik, hogy az asszony kötelessége véget vetni egy erkölcsi abszurdumnak, amely nemcsak lányokat emészt, hanem fiaikat is fizikai és erkölcsi nyomorékokká silányítja. Amíg az anyák nem becsültetik meg magukat a társadalommal s míg az apákkal egyenlő mértéket nem követelnek maguknak, addig az öt fiú és egy leány tragédiája vég nélküli lánccal fűzi körül a világot.

A szociáldemokrata párt memoranduma. Mint minden programmatikus kijelentésében, a belügyminiszter választójogi köriratára adott válaszában is kijelentette a szociáldemokrata párt, hogy programja követeli mind a két nemre kiterjedő választójogot. Milyen kár, hogy csak a programja követeli. Inkább akciói követelnék. Akkor a programból akár ki is hagyhatnák.

Ha nő tenné. A Zsilinszky-fiúkat „mosolygó” esküdtek megint felmentették. Nem tartozik ránk szorosan az ügy, azért nem foglalkozunk bővebben a felháborító ítélettel. A tárgyalásnak csak egy momentumát akarjuk kiragadni. A védő beszédének ezt a passzusát: „Védenceim bátor kötelességet teljesítettek, mert megvédték apjuk becsületét akkor, amikor semmiféle törvényes eszköz köz nem állt rendelkezésükre. Ha ezt a két fiút önök elítélik, akkor ennek az lesz a következménye, hogy a gyermekek óvatosak és gyávák lesznek, nem fogják meg-

védeni szüleik becsületét.” Olyan védő mondta ezt, aki a törvényhozó testület tagja. Nincs törvényünk a becsület védelmére, hát puffantsátok le a becsületsértőt. Vajjon ha képviselő és ügyvéd asszony mondott volna ilyeneket? A közvélemény hamar kioktatta volna arról, hogy azért képviselő az ember, hogy a szükséges törvények hiányát pótolja, nem pedig, hogy gyilkosságot becsültreparáló erkölcsös tettek nyilvánítson. Az erőszak egy tipikus megszemélyesítője boszantotta és a maga durva eszközeivel csipegette az öreg Zsilinszkyt. Becstelen volt-e azért Zsilinszky? A boszantott két erőszakos fia orozva meggyilkolta a boszantót. Tiszteségesebbé tette ez az öreg Zsilinszkyt? Igazán helyre állította a becsületét?

Haladás. A legutóbbi német választásokon egy ismert aviatikus a szavazás helyére repült, leadta szavazatát és hazarepült. Ez a még tegnap kicsapongóan fantasztikus utópiának vett kép úgy illeszkedett bele szédületes haladásunk általánosságába, mintha az ember repülő lénynek született volna. De hogy asszonyok saját két lábukon menjenek az urnához és onnan vissza a konyhába, gyerekszobába, egyetemi katedrára, boncolóterembe, festőműterembe, gyárba, irodába és az emberi munka egyéb műhelyébe, az még magukat értelmesnek tartó emberek szemében is a haladás elérhetetlen célja.

Kunffy Zsigmond a nők választójogáról. A szociáldemokrata párt intellektuel vezére január folyamán előadást tartott a Reformklub választójogi ciklusa keretében a választójog általánosságáról. A mi szempontunkból is kifogástalan, kitűnő előadásban többek közt ezeket mondta: »Általános választójog ez: minden felnőtt férfi és nő azon joga, hogy törvényhozókat, képviselőket választathasson. Nagyjában azok, akik demokratikus választójogot akarnak, bizonyos korlátozásokat megengedhetőnek tartva, általános választójognak fogadnak el egy olyan törvényt, amely a jogot 24 éves korhatárhoz és a férfinemhez való tartozáshoz köti. Ez a korminimum, amelynél még lehet általános választójogról beszélni. Szólok azonban nem fogadja el egyik korlátozást sem. A húszéves életkoron kívül nincs szükség más korlátozásra. A népesség túlnyomó része ebben az életkorban már önálló keresettel bír, a termelő munkának igen fontos tényezője. A húszéves férfi, mint katona, az állam területi integritásának, jogának és jogrendjének, védelmezője. Ha elég érettek ezek a férfiak arra, hogy életüket kockárá tegyék, ha a legnagyobb erkölcsi felelősséget igénylő cselekvés: a halállal való szembenézés nagy erőfeszítését megköveteli tőlük a törvény és az állam, akkor nincsen joga ennek a törvénynek és államnak arra, hogy az ő életmódjukat a szavazati jog gyakorlására éretlennek és korainak mondja. A huszadik életévét betöltő nő pedig felelősségteljes munkájára, bizonyára kellő tulajdon-sággal rendelkezik tehát arra is, hogy a legelembb polgári jogokat gyakorolja.»

És csodák csodája, erre a helyes megállapításra nem következett a választójogi demokraták és radikálisok hasonlóan okos nyilatkozatait rendesen követő utóirat: hogy azonban ez időszerű, stb., stb – – ami annál meglepőbb, mert Kunffynak egyszerű következetessége eddig sem pártja akcióiban, sem a Kúnffy szerkesztésében megjelenő „Szocializmus” című, a párt tudományos propagandáját végző folyóiratban nem érvényesült.

Elektromosság a háztartásban.

Írta: *Martos Viktor.* (Befejezés.)

Mindezek a hátrányokon segít az elektromos világítás. Mivel nem ég lánggal, közvetlenül a menyerezetre erősíthető úgy, hogy a szoba minden részét egyaránt beárasztja a világosság; a felhasználandó fény mennyiségét több egységre osztjuk szét és a szoba különböző részein helyezük el a világító testeket úgy, hogy magát a fényforrást ne láthassuk, csak a letompított reflexeket; ezt elérhetjük opalísáló üvegharangokkal, vagy zárt színes üvegburákkal, kristály üvegekkel.

Luxust tehát lehet üzni vele, most vizsgáljuk gazdaságosságát. Azelőtt, mikor még a szénszálas izzólámpákat használták, jóval drágább volt, mint a gáz, mert ezek a lámpák nagyon sok áramot fogyasztottak, de újabban a fémszálas lámpák tökéletesítése óta a lámpák áramfogyasztása egy harmadára redukálódott és bár az izzóttestek lényegesen drágábbak, az első 100 órában kifizetik a túlköltséget, ami nagy szó, mert utána még vagy 900 órát égnek.

Berlinben egy 25 gyertyafényerejű, Wolfram-lámpa egy óra alatt 1,3 fillér áramot fogyaszt; – nálunk, ahol drágább az áram, belekerül 2 fillérbe. Addig lehet használni, míg a fémszál el nem törik, míg a szénszálas lámpát, ha világító ereje $\frac{4}{5}$ -ére csökken – ki kell cserélni, mert többet veszítünk az áramtöbblet miatt, mint amennyit nyerünk azáltal, hogy a lámpát tovább használjuk. A becsavarásnál és törülgetésnél vigyáznunk kell, mert a fémszál könnyen törik.

Teljesség kedvéért megemlítem még a telefon és a telefon-hírmondót, mint a modern lakás kiegészítő kellékeit. De most már eleget időztünk a szalonban, gyerünk egy kicsikét ki a konyhába; – mit tud ott produkálni az elektromosság.

Az asztalra van erősítve egy kis motor, gyorsan pörgő apró jószág. Lehet vele hajtani kávédarálót, vagy húsaprózó masinát, ha kell, zöldbab-, levestészta-, tökmételt, mák-, dió-, cukor-darálót, burgonya- gesztenyeprészt vajköpülőt, habverőt, fagylaltkészítőt, kenyérdagasztógépet, köszőrükövet; – ha a léglapátot ráteszük, szellőztethetünk, forró ételeket hűthetünk, sőt egy kis hűtőgépet is hajthatunk vele. Ez utóbbi különösen fontos, mikor egyre előtérbe helyezkedik az a felfogás, hogy a természetes jég használatát a törvény útján betiltsák.

Az áramnak azon a tulajdonságán, hogy azt a vezetőt, melyen átfolyik, fölmelegíti, alapszik az elektromos sütés, főzés, vasalás és fűtés problémája. Főzési célokra vezető fémszállakkal körülvett edényeket készítünk úgy, hogy a melegét lehetőleg csak befelé adja le. Kívülről jó hő- és elektromos szigetelőanyaggal vonjuk be. Az egész tűzhely egy pár edényből áll, melyet egy kis asztalkán helyezünk el, vagy egy fölhajtható fali konzolon; – az áramot a megfelelő fali kapcsolóval bekapcsoljuk, – és egy-kettő serceg a zsír, finom pecsenye illat száll a levegőben. Nem kell tüzet rakni, nem kell a lakásban fát, szenet tartani, hamut kihordani, nincs füst, korom, kéménytisztítás, nincsen az a kellemetlen piszok, ami a széntüzelés okvetlen járuléka. Az illatos borszeszfórral

is nyugdíjba mehet és a rendőri hírek között kevesebb lesz a spiritus-szerencsétlenség.

Egyszerű és tiszta kezelése miatt akár a szobában is használhatjuk pl. tányérmelegítőnek, vagy az étkezés után a háziasszony az asztalnál főzheti meg a feketekávé, a jurokon a teát. A vasalás is gyerekjáték lesz. A vasaló belsejében drótok vannak, ezek az áram hatása alatt áttüzesednek. A hőhatás annál nagyobb, minél magasabb feszültségű az áram és minél rosszabbul vezet a drót.

Nem kell többé a sok piszkot okozó faszénnel vesződni, petróleummal leönteni és felgyújtani, utána pedig hatalmas ívben a levegőben lóbálni, fújtatóval élesíteni, – és nem fájdul meg a fejünk a kiáramló szén-gáztól. A vasalás folytonos lesz és amelyik pillanatban nem kell, kikapcsoljuk.

A hajápolásról sem szabad megfeledkeznünk. Ez is bír olyan fontossággal a nők szemében, hogy az elektrikusok érdemesnek tartották a vele való foglalkozást.

Szerkesztettek elektromos haj sütő vasat – kiszorítva a borszesz hajsütővas tüzesítőt, továbbá hajszárító készüléket. Aki értékelné tudja, milyen egészséges és fontos a nőknél a fej naponkinti megmosása, hány ideges fejfájásnak venné elejét, az tudja csak igazán megbecsülni ennek az alkalmazásnak a fontosságát.

A hygiénáról szólva említést tehetnék az orvosi tudományokban való alkalmazásáról, mint a gége-, orr-, szem-, fül, fogorvosok, sebészek, kozmetikusok, hatalmas segédeszközéről, de túlságosan eltérnék eredeti témámtól, a háztartási ügyektől. A konyhában kigyönyörködtük magunkat, most gyerünk a mosókonyhába. Aki csak valamit konyít a háztartáshoz, az is már tudja, micsoda rettenetes súlya van ennek a szónak, hogy „nagy mosás”.

Ennek az elvégzésére, a tudomány három gépet volt kénytelen konstruálni, amelynek alkalmazása megszünteti a „nagy mosásnak” nevezett ostromállapotot, feleslegessé teszi a népvándorlást a mosókonyhából a padlásra a ruhás kosarakkal, ahová azzal a jámbor célzattal tergetik ki a ruhát, hogy megszáradjon. Hát úgy egy hét múlva meg is szárad, de akkorra már – hála szerett fővárosunk föllendülő gyáriparának – annyi korom rakódik rá, amennyi éppen elég arra, hogy egy ambiciózus háziasszonyt teljesen elkeserítsen. Ezt az avult szót, hogy „fehérnemű”, bátran ki lehet törölni a szótárból.

És most nézzük meg, mennyibe kerül ez a műélvezet, mondjuk egy öt tagú családnál, ahol négyhетенként mosnak. A munkaerők: a cseléd és a mosónő. A mosónőnek fizetünk legalább napi 3 koronát, ez két napra 6 korona; enni is kell adni neki, ez egy kisebb gyomrú mosónőnél napi 1 korona 50 fillér, két napra 3 korona; szén, fa 3 korona, – szappan, szóda, kékítő összesen körülbelül szintén ugyanannyi: Summa summarum 15 korona, és teljes felfordulás a háztartásban. Hát igazán nem százszor jobb az elektromos mosókonyha? Van benne egy elektromotor, ez hajtja a mosó, az öblítő, a szárító és a mángorló készüléket.

A munkát egy személy nyolc óra alatt kényelmesen elvégzi; a költségek, úgymint az iram díja, fűtés, szóda, kékítő, szappan összesen nem rúgnak többre, mint 7 koronára, tehát 8 koronával olcsóbb a multság elek-

tromos úton. Az adatok összeállítása a berlini viszonyok alapján történik, hol tudvalevőleg olcsóbb az élet, mint nálunk.

Hátra van még a fűtés. Sajnos, ez ma még egy kicsit luxus. Mert nézzük csak egyszer végig, hogyan kapjuk az elektromos kályha melegét.

A villamos központban szentet égetnek el, ennek melegével vizet párologtatnak gőzzé, a gőzzel hajtják a gőzgépet, a gőzgéppel a villanyfejlesztő gépet, ez az áram jön a dróton a lakásunkba, bemegy a kályhába, ott áttüzesíti a vezetőt és terjeszti a kellemes meleget.

Ilyen hosszú úton, míg újra meleget kapunk a szénből, nagyon sok elvész belőle, tehát érthető, hogy megdrágul, de ez nem azt jelenti, hogy nem jöhet számításba. Ahol olcsó vízierő útján nyerik az áramot, mint Svájcban, elterjedten használják.

Mi inkább kisegítő fűtésre alkalmazhatjuk a hideg téli hónapokban, mikor a rendes kályhák nem képesek átfűteni a szobákat, vagy kályhamizériák vannak és egyáltalában nem lehet fűteni; – ugyanilyen zavarok állhatnak be a központi fűtés berendezéseknél is. Ilyenkor megbecsülhetetlen a villamos kályha. Egy pár kilogrammos csinos kis szekrényke, fogók vannak az oldalán, – könnyen hordozható – oda tehetjük, ahol éppen vagyunk. Lefekvésnél és fölkelésnél az ágyunk mellé, étkezésnél az asztal alá, hol fázó lábunkat melegíti, vagy olyan szobába ahol kályha nincs, vagy ahol csak rövid ideig kell a meleg, mint a fürdőszobában, reggel a mosdásnál. És aki a kályhából kiáramló vöröses fényt szereti, az olyan kályhát használhat, melynek belsejében vörösesen égő izzólámpák vannak.

És most pihenjünk meg a villamos kandalló családias enyhe fénye és melege mellett, ahol elgondolkodhatunk az emberi agy csodálatos találmányain, melyek lakásunkat egyre szebbé, higiénikusabbá, esztétikusabbá, varázsolják, közelebb és közelebb hozva a tökéletesség ideáljához és a nőt mindjobban felszabadítják az idejüket múlta háztartási formák alól.

Nők kereskedelmi szakképzése Franciaországban.

I. Inaskodás. A kereskedelembe elárúsítóknak alkalmazott fiatal leányok nem készülnek e foglalkozásra sehogyan. Magát a könyvvitelt esti tanfolyamokon vagy iskolákban sajátítják el.

Kereskedő inasok gyakorlati vagy elméleti tanítását szabályozó törvények vagy rendeletek nincsenek. Szabályszerű inasfelszabadító vizsgák helyett olyan fiatal leányok számára, akik tanfolyamokat végeztek, fakultatív vizsgákat rendez az elemi iskolák igazgatósága. Ezek alapján felsőbb és alsóbbrendű kereskedői képesítő bizonyítványokat állítanak ki,

II. Kereskedelmi továbbképzés. Az állam, a községek, kereskedelmi kamarák és egyesületek számos továbbképző tanfolyamot tartanak fenn nők számára Franciaországban.

Parisban a város szervezi és tartja fenn a tanfolyamokat. Mind esti tanfolyamok és elsősorban leendő kereskedelmi alkalmazottak szükségleteit szolgálják. Paris város tanfolyamaira kivétel nélkül járnak a tanulóleányok. A tanfolyam két éves; tantárgyak: könyvvitel, kereskedelmi levelezés, angol vagy német nyelv, gyorsírás és gépírás. A tanítók mind nők.

Másrészt vannak néhány községi iskolában (a leány elemi iskolák felsőbb osztályai gyanánt) két éves, kereskedelmi számtant és modern nyelveket tanító, továbbképző tanfolyamok.

III. Kereskedelmi iskolák. Számos közép és alsófokú kereskedelmi iskola van Franciaországban leányok számára; vegyes iskolák nincsenek Ezeket az iskolákat Parisban a város, vidéken a kereskedelmi minisztérium rendezi be és támogatja. Többnyire hivatalos jellegűek.

A párisi kereskedelmi iskolák leányok számára mind alsófokúak, három évesek és vagy a szakiskoláknak, vagy a magasabb elemi iskoláknak részei.

Tíz vidéki ipar- és kereskedelmi iskolához (Rouen, Le Havre, Cherbourg, Nantes, St. Etienne, Firminy, Marseille, Pont de Beauvoisins, Dijon és Reims) van egy-egy külön kereskedelmi iskola fiatal leányok számára csatolva. Tantervük szakszerű, hároméves; a kezdő növendéknek 13 évesnek kell lennie és vagy felvételi vizsgát kell tennie, vagy az elemi iskola elvégzését igazoló bizonyítványt kell hoznia. A végzett növendék úgy a párisi, mint a gyakorlati kereskedelmi iskolákban képesítő bizonyítványt kap.

A végzett növendékek, mint kereskedelmi alkalmazottak, vagy mint gyors- és gépírók kapnak a nagyobb vállalatoknál Parisban átlag havi 90 frank kezdőfizetéssel alkalmazást.

A leányok kereskedelmi iskoláiban alkalmazott tanítónők kereskedelmi szakképzettségüket két, e célra szolgáló szemináriumban szerzik, melyek egyike egy párisi városi iskolának része, a másika pedig a Havre-ban levő gyakorlati kereskedelmi iskolához van csatolva s a kereskedelemügyi minisztérium támogatásában részesülnek. Ez utóbbi intézet növendékeit 20-25 éves korukban középfokú tanító-női oklevél és versenyvizsga alapján veszik fel; a tanfolyam két éves. E két szemináriumot kivéve, nők számára felsőfokú kereskedelmi iskola Franciaországban nincsen. A fiatal leányok számára felállított kereskedelmi iskolák közül még megemlítendő az Ecole de la Matinière Lyonban (3 éves, felvesz 13 éves növendékeket) és a lyoni kereskedelmi és könyvviteli iskola, melyet 1856-ban Luquin kisasszony alapított s mely ma a lyoni kereskedelmi kamara s a város pártfogásában részesül (2 éves; felvétel 15 éves korban).

A magánkereskedelmi iskolák közül Parisban külön említhető a 4 évfolyamos, rendkívül gyakorlati tantervvel dolgozó iskola, mely Elisa Lemonnier tulajdona

Megemlíthető a párisi és vidéki Pigier-féle gyakorlati kereskedelmi iskola női tanfolyama is, amely nagyon hasonlít az amerikai „business colleges” néven ismert iskolákra. A tanítás gyakorlatias módszerrel 3 hótól 1 évig tart.

IV. Különfélék. A végzett növendékek egyesületei valamennyien fentartanak valaminő állásközvetítő irodát az iskolaigazgató vezetője alatt. Vállalatok és kereskedők, ha szakszerűen képzett alkalmazottat óhajtanak, a kereskedelmi iskolákban s a tanfolyamok felügyelőinél tudakozódnak. Így a végzett növendékek aranyág könnyen jutnak állásba, dacára a végzett nők nagy számának s a férfiak konkurencijának. 1878. óta nőket is alkalmaz: a Banque de France, a Credit lyonnais, a Credit foncier, Comptoir d'escompte, az államvasutak, számos nagyvállalat stb.

A párisi női kereskedelmi alkalmazottak szindikátusa – úgy látszik – virágzik.

A kereskedelmi iskolák tanítónőinek fizetése 2–300 frank heti egy óráért. A tárgyakból, melyeket tanítanak, képesítve kell lenniök. Okleveleiket Paris városa vagy az állam állítja ki.

Fordította: G. P.

A nők választójoga a gyakorlatban.

Írta: George Creel¹⁾ és Ben B. Lindsey²⁾

A nők választójoga előnyeinek és hátrányainak, hasznos avagy káros voltának pártatlan megítélésére Colorado³⁾ az Egyesült-Államok bármely államánál alkalmasabbnak látszik. Colorado tipikusan „amerikai” köztársaság, tipikusak lakói és problémái. Nemzeti reményeink mindigike virul Colorado határain belül és a demokráciánkat fenyegető árnyak egyikétől sem vagyunk mentesek. Itt még él az úttörők szelleme, mely hegyeket mozgat, folyamat medrét megváltoztatja és termékeny népszusztaságokat – és a merész vállalkozási kedvvel és tudat alatti idealizmussal egyidejűleg él és dolgozik a modern szellemtől elválaszthatatlannak látszó, eszközeiben nem válogató nyerészkedési vágy. Szembeszökőbben, mint más államok esetében, vált ki ebből a nemzeti háttérből a munkakedvnek és felfüggesztésnek, a hazaszeretnek és kapzsiságnak ebből a keverékből a nők választójoga.

A nők választójoga egyike volt azoknak a ténye-

¹⁾ Ismert jónévű újságíró.

²⁾ Colorado fővárosának, Denvernek, ismert gyermekbírája.

³⁾ Colorado az amerikai Egyesült-Államok egyik nyugati állatna, 1900-ban volt 539.000 lakója, fővárosának Denvernek 133.000. Az 1910-iki népszámlálás eredménye még nem ismeretes. Colorado gazdag bányavidék (arany, ezüst, réz, vas, kén stb.). A virágzó mezőgazdasággal és élénk kereskedelemmel.

zöknek, melyek Coloradói politikai Augias istállója kitisztítására, az általános életfeltételek színvonalának emelésére, a nagyipar kegyetlenségének gyengítésére, pártatlan igazságszolgáltatás berendezésére, lakáspolitikája helyesbítésére és tágabb körűvé tételére serkentették. Rövid 17 év alatt a nők választójoga mind e célok eléréséhez hozzájárult, mert a szükséges törvények egész sorát támogatta. A nők választójogának köszönhetjük a közérköles, a közjó, a politikai és hivatalnok-becsület újabb értékmerőit. A nők választójoga segédkezett a kormányzatnak a szervezett magánérdekektől¹⁾ való függetlenítésében. Az alkoholtöke megfékezése körül is voltak sikerei. A közélet iránt újra érdeklődést keltett az értékesebb elemek egy részében és egy nyilvánvalóan független elemnek a pártpolitikába való ékelése, meg haladó választási programok felállítása által jobb jelöltek kinevezését érte el, mint a „régis rendszer”.²⁾

Ha a nők választójogát egyetlen egy meghatározott eredmény alapján akarnók tárgyalni és megítélni, a nemek politikai egyenjogúsága nyugodt lélekkel hivatkozhatnék az Interparlamentáris Unió ítéletére. Ez az egész világra kiterjedő szervezete saját hazájuk közéletében jelentékeny szerepet játszó férfiaknak és nőknek, köztudomás szerint kijelentette, hogy „a világ összes országai közt egynek sincsenek jobb, emberségesebb, előhaladottabb és a dolog természetének megfelelőbb, kiskorúakra vonatkozó törvényei, mint Coloradonak”. És e törvények között nincs egyetlen egy, mely 1893. előtt keletkezett volna; nincs egyetlen egy, melynek vagy indítványozói vagy diadalra vivői nem a szavazó asszonyok lettek volna. Még azokban az esetekben is, amikor nem tették különösen magukévá a szóban levő javaslatot, olyan hivatalnokot választottak a végrehajtására, aki programjául a reformot vallotta.

Hosszú és szép sora a törvényeknek ez: állami gyermekmenhely építése, melynek 5 tagú vezetőségében 3 nőnek kell lennie; a szülői hatalom *együttesen az atyáé és anyáé*; a leányok védelmi kora 18 évre emeltetett fel; gyermekbíróóságok szervezése; általános iskolakötelezettség 8-16 éves gyermekekre, kivéve a betegeket, az otthon tanítottakat, a 14 éven felülieket, ha már 8 évig jártak iskolába; iskolák alapítása nem normális gyermekek számára; 10 évnél fiatalabb gyermekek biztosításának megtiltása; szülők vagy mások, ha gyermeket büntetendő cselekményre rábírnak, maguk is büntetendők; 16 évnél fiatalabb gyermeket se műhelyben, se boltban, sem semmiféle az egészségre ártalmas munkában napi 8 óránál tovább dolgoztatni nem szabad; a 6 kerületi felügyelő között legalább 3 legyen nő; állami javítóintézet felállítása leányok számára, az 5 tagú felügyelőség 3 tagja nő; az állatvédelem a nyilvános iskolákban kötelező tantárgy; fogsággal és pénzbírsággal büntetendő mindenki, aki 14 évnél fiatalabb gyermeket bányában, olvasztókemence mellett, vagy gyárban foglalkoztat; az állami leányjavítóintézet neveltjeit 21. évük betöltése előtt felügyelet nélkül szolgálatba szegődtetni tilos; az elszegőd-

^{*)} A „public service corporations” nem névleg, de tényleg trust-ök, melyek valamely közszükségletet kielégítő anyagnak (víz, gáz, villamosság stb.) a kizárólagos tulajdonjogát megszerzik és kihasználják.

^{*)} A férfiak általános választójoga.

tett növendék kimenőiről az intézet jelentést kap; a gyermekek elfogatását végrehajtó rendőrközegeknek¹⁾ pénzt adni tilos; a szülők hagyatékából a hitelezőket megelőzve, a gyermeknek jár 2000 dollár.

Ezeket, a gyermek védelmét célzó törvényeket kiegészítik a következők, melyek az anya, a család s az általános társadalmi állapotok védelmére vannak hivatva:

Szülők közösen öröklik a gyermek hagyatékát; a feleség aláírása nélkül a család ingóságai el nem zálogosíthatók, el nem adhatók, a család otthona (homestead) sem meg nem terhelhető, sem el nem adható; asszonyoknak, ha állva dolgoznak, maximális napi munkaidejük 8 óra; minden elmebetegintézetben kell egy női orvosnak lennie; gyengeelméjük közkölségen tartandók el; magánjótékony intézetek állami felügyelet alá tartoznak; a coloradói „Humane Society” állami gyermek- és állatvédő hivatal alá kerül; az élelmiszervizsgálat államosítása; külföldi élet- és balesetbiztosítások fizetési kötelezettségeit per esetén a hazai bíróság illetékes megállapítani²⁾; állami bizottság szervez vándorkönyvtárakat, tagjai közt van 5 nő, a nő-klubok állami szövetségéből; aki feleségének vagy kiskorú gyermekének betegség esetén megtagadja a szükséges lakást, ételmezést, ruhát vagy ápolást, fegyházzal büntetendő

A választó asszonyok bátran és okosan fogtak a büntetettek, a munkások s a választójog problémáinak megoldásához. Meghonosult a szabadságvesztés meg nem határozott időre⁴⁾, a beváló intézkedéseknek ugyanazon törvény keretében lehetővé tett térfoglalása rendszerré vált; sőt a büntető- és javítóintézetek vezetésében résztvevő nők az egész büntető eljárást átalakították Coloradóban. A kicsorbult existenciákat ma helyreköszörülük, azelőtt elpostázták. Az ingyenes állami munkaközvetítő, melynek minden több mint 25.000 lakójú városban fiókja van, csodákat művelt, a munkát kérők kiáltása egyre halkul; végül nagy részük volt a nőknek a közvetlen törvényhozásért folytatott agitációban, majdnem mindig a népközdeményezés, népszavazás és más demokratikus reform⁵⁾ pártján vannak.

Az utolsó denveri választáskor, 1910. május 27-én, mindkét pártnak, a republikánusok és demokratáknak, számolniok kellett a népakarattal és a nép kezdeményezési jogát, a népszavazást, hivatalnokok visszahívását⁶⁾ és egy vízügyi bizottságot kellett programjukba felvenniük.

De a szervezett ipar nyomása alatt és a vízmonopólium tulajdonosainak (akik szerződésük megújítását

¹⁾ A rendőrök büntésükkel előre kiszemelték az áldozatokat megosztották a zsákmányon.

²⁾ Rendszeresen csak állatvédőegyesületek.

³⁾ Előzőleg a bíróságok tehetetlenek voltak a kötelezettségeik alól kibújó külföldi társaságokkal szemben.

⁴⁾ „Intermediate sentence”: a szabadságvesztés időtartama az elítélt magaviseletétől függ.

⁵⁾ Pl. „the direct primary” és „the commission form of government”, mindkettő specifikusan amerikai, céljuk az állami és községi hivatalnokoknak nagyobb függetlensége és jogköre.

⁶⁾ „Recall”, a választók joga, hogy egy hivatalnoknak hivatalától való megfosztását indítványozhassák. Az illetőknek a választók ösztetsége meghatározott százalékát kell képezniük. – A Washington állambeli nő-választók, alighogy megkapták a választójogot, keresztül vitték a főváros, Seattle, polgármesterinek „recall”-ját.

kívánták) anyagi támogatása mellett a régi pártok kijátszható javaslatokkal álltak elő. Ügyesen voltak fogalmazva a javaslatok, mind jónak látszott, de mindegyikben volt egy sebezhető pont, melyre támaszkodva, az egész hatálytalanná volt tehető. Az utolsó pillanatban megalakult a nők támogatása mellett a polgári párt és asszonyt jelölt. Célravezető javaslatok készültek és megbízható vízügyi bizottság teljhatalmat kapott, hogy a vízműveket meghatározott áron vegye meg, vagy pedig építsen másokat.

És a polgári párt fényes győzelmet aratott mindkét régi párt, a trust-tőke, a hivatásos politikusok és egész korteshaduk felett. Denvernek ma van kezdeményezése, referendumja, hivatalnok-visszahívó joga; és egy 1910. szept. 6-án megszavazott kölcsönből saját vízműveit fel fogja építeni és örökre megszabadul a legkapzsiabb és legvakmerőbb kizsákmányolástól, mely valaha átokként nehezedett egy városra.

És a választó asszonyok a vezetők közt voltak!

A nők választójoga e törvények, reformok és mozgalmaknak egyik oka volt. Ha a nők választójogának következményei között ilyenek találhatók, igazságosan gondolkodó emberek csak nagyon sok kimutatható rossz következmény hatása alatt lehetnek hajlandók a nemek politikai egyenjogúsága ellen foglalni állást. És ugyan mivel érvelnek a nők választójogának ellenségei? Hogy „feldúlja a családot.”

Mint hogy a nők választójoga a családot védő törvényeket hozott, az életfeltételeket, melyek a családra is visszahatnak, javította, nyilván csak a nőre a családban gondolnak. Nem is késtek annak kijelentésével, hogy „a nők jelleme Coloradóban a választójog hatása alatt egyre nagyobb mértékben elfajul.” Ez is olyan vád, melyre, míg elszigetelten áll, felelni nem lehet. Aki járt Coloradóban s ott a családi életet jellemző izlést és rendet látta s a női nem nagy erkölcsi és szellemi vívmányait, az látja, hogy rágalommal áll szemben. A többieknek nem szolgálhatunk egyébbel, mint Colorado minden férfijának határozott tagadásával. (Folytatjuk.)

SZEMLE.

A fővárosi könyvtár nőtisztviselői.

Január 30-ikán első ízben nevezett ki Budapest székesfőváros magasabb tisztviselői állásra nőket. *Horváth Stefánia* a fővárosi könyvtár titkára lett (4200 kor. fizetéssel), *Pikler Blanka* I. osztályú könyvtártiszt (3400 kor. fizetéssel) és *Neuberg Gizella* II. oszt. könyvtártiszt (2900 kor. fizetéssel). Örömmel üdvözljük e kinevezéseket és reméljük, hogy nemsokára mindazokban a fővárosi tisztségekben találunk majd nőket is, amelyekre megfelelően kvalifikált nők rendelkezésre állnak. Így pl. a fővárosi adminisztráció szociális szakosztálya csonka mindaddig, amíg a Glücklich Vilmák szocialpedagógiai tehetsége azokban nem érvényesülhet csak azért, mert ők nem Glücklich Vilmosok.

Kereskedelmi alkalmazottak a nők választójogáért. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének január hó 22-én tartott

országos kongresszusa a választójogi reform kérdésével foglalkozván, előterjesztése alapján egyhangú határozattal kimondta, hogy az igazán általános, kifejezetten a nőkre is kiterjedő egyenlő és titkos választójogot követeli a kormánytól és parlamenttől. Ennek a határozatnak különösen örvendetes jelentősége van, mert a kereskedelmi alkalmazottaknak becsületes visszaterését jelenti ahhoz a régi kötelező határozathoz, amelytől szerencsétlen befolyás alatt egy időre eltért. Ez a tisztességes visszaterés az elvi álláshoz, remélhetőleg, kezdő lépés lesz annak a régebben oly áldásos harmonikus együttműködésnek a helyreállításához, amely a kereskedelem férfi- és nőalkalmazottai érdekeinek legjobban megfelel.

Ika Freudenberg halála. A német nőmozgalmat súlyos gyász érte a bajor mozgalom lelkes vezetőjének halálával. Ika Freudenberg sympatikus személyisége, nagy tudása, lelkes odaadása, pártatlan igazságszeretete avatta őt a nőmozgalom hivatott vezérévé.

Kenyerkereső nők statisztikája. Megbízható, ha nem is hivatalos adatok szerint (dr. Stier Somló: Wissenschaft und Bildung) a kenyérkereső nők aránya a női népességhez képest a következő: Magyarország 45,1%, Oroszország 44%, Ausztria 42,8%, Franciaország 38,8%, Olaszország 40,4%, Németország 30,37%, Svájc 29,5%, Belgium 28,1%, Dánia 28,1%, Anglia 24%, Norvégia 24%, Svédország 21%, Spanyolország 16,08% és Portugália 14,2%. Amerikában már tíz év előtti számlálás szerint 74 000 könyvelő, 86.000 gyorsíró és gépíró volt; községi szolgálatban 14.692 nő állott. A tanítóság kétharmada női erőkből áll. A női középiskolákban főleg női tanárok vannak, számszerint 1744-en, a vegyes kollegeokon csak 10% a női tanárok száma. Állítólag 7000 női orvos praktizál és körülbelül 1000 jogász. A női kenyérkeresők száma mindemellett csak 18%.

Nő a juryben. Az általános német képzőművészeti szövetség Hannoverben tartandó országos kiállításának négy tagú bíráló-bizottságába nagy szótöbbséggel megválasztotta *Hanna Mehls* berlini tájképfestőt.

Angol nők mint egészségi felügyelők. Angliában 1891. óta, amikor a gyárakra és üzemekre szóló új törvényeket hozták, alkalmazták nőket is ezen törvények ellenőrzésére. Eleinte csak két ilyen egészségügyi felügyelő működött, ma már azonban Londonban 42-en, a vidéken pedig 90-en vannak ilyen minőségben alkalmazva 3000–3750 K. fizetéssel. Feladatuk a gyárhelyiségek és munkáslakások ellenőrzése.

Nők a rendőrség szolgálatában. Az első női rendőrtisztviselőket Berlinben és Düsseldorfban most alkalmazták. Az Egyesült-Államok egyik városában, Hunnewellben rendőrfőnökké Mrs Rosa Osborn választották. Longbeachban (California) pedig egyetemet végzett nő működött mint speciális rendőrtisztviselő; Indianapolisban is több rendőri szolgálatra alkalmazott nő van. Christianiában a női rendőrök a gyermek- és női Ügyeket látják el a rendőrségen. Aalborgban (Dánia) a múlt év májusától fogva szintén működik egy női rendőrtisztviselő, akit harminc jelölt közül választottak. Neve Teilman Ibsen s már 16 éves kora óta maga tartja fenn magát. A szociális munkában jártas s ez irányú tapasztalatait jól érvényesítheti hivatalában, hol főleg nők és gyermekek ügyével foglalkozni. Fizetése éppen olyan, mint az ugyanolyan állásban levő férfiaké.

Az osztrák nők jogi tanulmánya. A nőknek a jogi fakultásra bocsátását sürgette a bécsi egyetemen a búcsúzó rektor, Bernatzik udvari tanácsos, hangsúlyozva, hogy Ausztria lesz lassan az egyetlen állam, ahol orvosnők, tanárnők, sőt egyetemi tanárnő is van, csak a jogi tanulmány tilos még. A jogi fakultás egy szakértői véleményében különben Bernatzik professzor már néhány év előtt követelte a jogi fakultásnak a nők számára való megnyitását.

Mitől lesznek az emberek feministák? A Világ karácsonyi számának feminista enquetje az érdekesebbnél érdekesebb nyilatkozatokat váltotta ki a kérdezettek-ből. Itt közöljük le a balmazújvárosi földművesasszonyok együttes választát és dr. Kenézy Gyula főorvos, a nők választójogáért küzdő férfiliga kiváló választmányi tagjának nyilatkozatát:

»Nagyságod azt kérdezi tőlünk hogy milyen körülmények hatotak reánk, hogy a feminizmus szolgálatába álotunk. Mert már mi megismertük azt az utat, amejken haladunk kel az főcélunk felé. Főcélunk az egyenlő általános választójog, nemi és rang különbség nélkül, tehát az a mely a nőkre is kiterjed, mert csak egyedül ez az egy fegyver hoza rendben magyar ország pusztulását. Olvassuk a lapokat, hogy mit tesznek a férfiak tehát megérténénk, hogy a mai rendszert mai törvényeket nem lehet azokra bízni, akik alkotják. Nagyon jól és okosnak tartják magokat, a férfiak, de mégse okosok mert korainak találják vagyis mondják a választójogot a nőknek. Miért nem tartották korainak már századok óta a nők adó fizetését? A törvényeknek úgy alá vagyunk vetve, mint a férfiak, és éppen úgy tartozunk engedelmeskedni mint a férfiak. Ha tehát adózni jó vagyunk az államnak, legyünk jó szavazó polgárának is.

»Nagyságod azt kérdezi tőlünk hogy milyen körülmények hatotak reánk, hogy a feminizmus szolgálatába álotunk. Mert már mi megismertük azt az utat, amejken haladunk kel az főcélunk felé. Főcélunk az egyenlő általános választójog, nemi és rang különbség nélkül, tehát az a mely a nőkre is kiterjed, mert csak egyedül ez az egy fegyver hoza rendben magyar ország pusztulását. Olvassuk a lapokat, hogy mit tesznek a férfiak tehát megérténénk, hogy a mai rendszert mai törvényeket nem lehet azokra bízni, akik alkotják. Nagyon jól és okosnak tartják magokat, a férfiak, de mégse okosok mert korainak találják vagyis mondják a választójogot a nőknek. Miért nem tartották korainak már századok óta a nők adó fizetését? A törvényeknek úgy alá vagyunk vetve, mint a férfiak, és éppen úgy tartozunk engedelmeskedni mint a férfiak. Ha tehát adózni jó vagyunk az államnak, legyünk jó szavazó polgárának is.

Az anya az megérdemli jogát. Miér? Hisz mi anyák anyiszor megyünk a harcba a hány gyermeket hozunk a világra. Mi anyák, mi teszünk azért véráldozatot nem a férfiak, ezért nem érdemelnek az nők jogokat?

Tehát ez vit minket a feminizmus szolgálatába. Látjuk hogy napról napra roszabodnak a helyzetek, tehát ez sokáig így nem lehet. Ezen változtatunk kel, ezen a roszrendszeren. Minden önértetes nő és férfi szedje ösze a legjobb esztét és karöltve válvetve küzdjünk. Egyformán jötünk a világra, nő és férfi, tehát egyszerre kel a főcélunkat elérni. Azért kel minden önértetes nőnek a feminizmus szolgálatba lépni. Mi csak azt akarjuk, a mi jó, a maji társadalom felvirágozására, Magyarország feminista anyái megteremteni akarjuk az utódainknak számára a jobb világot.

Maradunk Měj tiszteletel mindanyian Bordás Istvánné, Magyar Gáborné, Deli Józsefné, Juhász Andrásné, Koroknai Istvánné, Szabó Istvánné, Balmazújváros.”

„A feminista-mozgalom igazságos voltáról a következők győztek meg:

I. Az ellenzők igazságtalansága, amely szerint a nő a férfival úgy testileg, mint szellemileg fejletlenebb, alsóbbrendű. Mint orvos – különösen mint nőorvos – tudom, tapasztalom, hogy a nő szervezete, képessége, hivatásának fontossága a fajfentartásban, gyermeknevelésben, a férfiakéval legalábbis egyenrangú.

II. Az igazságtalanság, hogy a kereszténység előtti időkől ránkmaradt felfogás szerint a nőt ma is alsóbbrendű lénynek, a férfi tulajdonának tekintik, akit férjhez adnak, nőül vesznek. Pedig a nő ma szegény és középsorsu családoknál a férfival egyenlő értékű munkával szolgálja a társadalmat. Vagyis magyarul a nő, ha férjhez megy, nemcsak asszony, hanem feleség is.

III. Az, hogy hovatovább szaporodik az olyan nők száma, akik maguk tartván el magukat, önállók. Újabb ok arra, hogy az ő érdekeiket is érintő közügyek intézésébe beleszólásuk legyen.

IV. Az, hogy ez idő szerint kevesebb olyan hibájuk van, ami az egészségüket rontja, értelmüket csökkenti, utódaikat terhelten bocsátja világgá, így azokat a társadalom szolgálatára alkalmatlanná teszi.

Kevesebb közöttük a részeges, vagy más tekintetben kicsapongó. A tanulásban, foglalkozásukban, általában szorgalmasabbak. Elethivatásukban türelmesebbek, kisebb igényűek. Ez okokból megfelelő iskolázás, illetőleg nevelés után sok tekintetben megbízhatóbbak.

V. Az, hogy a magyar történelem tanúsága szerint derék apáknak méltó férfiakat neveltek olyan időkben is, amikor az állandó háborúskodás a család fejét néha évekre is távol tartotta az otthonától, pedig az iskolák még gyéren voltak ez irányban a segítségükre. Tehát teljes mértékben megértették és átértékelték már akkor is a kor vezető nagy eszméit.

VI. Az, hogy az állammal szemben a nőknek kötelességeik vannak, kell tehát, hogy jogaik is legyenek.

Dr. Kenézy Gyula Debrecen.”

Gazdasági iskola nők számára Ausztriában ez év őszén nyílt meg Otterbachban és különös figyelmet azért is érdemel, mert ez az iskola fogja lehetővé tenni a nőknek, hogy ennek elvégzése után, a bécsi felső gazdasági iskolát is látogathassák s szaktanítói diplomát nyerhessenek. Az államilag alkalmazott gazdasági szaktanítók fizetése évi 3000 K és nyugdíj képesség.

Különfélék. Ilka Bernstein és Itta Nobitsch az első nők, akik Parisban *építészeti* diplomát nyertek. Mindketten kitűnő eredménnyel vizsgáztak. – *A német birodalmi posta* szolgálatában jelenleg 20 000 nő áll. Újabb rendelet szerint évenként 5-500 új állásra nőt fognak kinevezni. – *A török közoktatásügyi* minisztérium négy nőt, egy törököt, egy görögöt, egy zsidót és egy örményt kormányköltségen Parisba küldött tanítói oklevél megszerzésére.

IRODALOM.

Robert Michels: Die Grenzen der Geschlechtsmoral. München, Frauenverlag. Ára 4 M. Robert Michels, a turini egyetem nagyhírű tanára e kiváló könyvben a nemi erkölcs véges határait leszűrt komolysággal, lendületes elevénységgel, irodalmi színességgel méri ki. A nemi kérdéstről tudományosan vagy tudáskosan írt könyvek egyoldalúsága fölé magasan emeli Michels könyvét az előítélet és a szertelenség egyenlő kerülése, annak az abszolút igazságosságnak a keresése: meddig terjedhet

a nemi élet szabadsága, hogy a köz érdekeit ne sértse és mennyire korlátozható anélkül, hogy az egyén jogos igényeit érintené. Michels örvendetesen következetes híve a monogámiának. Meglátja benne a faj egyik legfontosabb etikai és fiziológiai követelményét. Hadakozik érte: nem a szemforgató álmodista másokat kötelező szigorúságával, hanem az önfegyelmezéssel energiát termelő életművész optimizmusával. A könyv a nemi kérdés legégetőbb problémáit tárgyalja a tárgy méltóságának megfelelő tiszta nyíltsággal. S bár, sőt épen mert a legszélsőbb radikalizmus szólal meg benne, nagyon örülnénk, ha a feminizmus minden ellensége elolvasná. Meggyőződhetne róla, hogy a feminizmus a legideálisabb, a köz és az egyén érdekeit összeegyeztető törvényeket állítja fel a nemi életre vonatkozóan. A szépen kiállított könyv a müncheni Frauenverlag előkelő ízlését dicséri. Kapható a Feministák Egyesületében és a könyvkereskedésekben.

Bölsche: Az élet fejlődéstörténete. Fordította dr. Fülöp Zsigmond. Révai-kiadás. Világkönyvtár. A természettudomány nagy poétájának joggal népszerű művével nyitja meg a Révai-cég a Világkönyvtárt. Bölschet a magyar fordítás alkalmából nem kell újból felfedezni. A művelt ember szellemi tárházában régen előkelő helyet foglalnak el Bölsche mindig élvezetes, tudományosságuk mellett is izgatón érdekes művei. A Világkönyvtár programja sok szellemi csemegét ígér a magyar olvasóközönség asztalára. A vállalat második kötete *Maeterlink* gondolatokkal terhes essay-sorozata. *A szegények kincsé-t* Bölöni György fordította az eredetihez méltó művészettel.

BEÉRKEZETT MŰVEK*:

Heinrich Vollrat Schumacher: Liebe und Leben der Lady Hamilton. Regény. Rich. Bong, Berlin. Ára 4 M.

Braun Lily: A gyermek fölzáradítása. Szózat a tanuló ifjúsághoz. Fordította Sebestyén Ede. A Budapesti Hírlap bizománya. Ára 1 K.

Modern könyvtár: 89-90. sz. Anatole France: Epikuros kertje. Ára 60 fillér. – 93. sz. Hauptmann: Elga. Színmű. Ára 40 fillér. – 94. sz. Alba Nevis: Egy szerelmes lány könyvéből. Versek. Ára 40 fillér. – 95-97. sz. Kosztolányi Dezső: Bolondok. Ára 40 fillér.

Szentkirályi Gyula: Resicabányai almanach és útmutató. Ára 3 K.

Convegno pro suffragio femminile italiano. Resconto morale. Torino, 1912. Ára 0.60 l.

Puella classica: Lebenserfahrungen in Poesie und Prosa. Budapest, 1911.

*) Ismertetésüket fen tartjuk magunknak.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

IRODA:

Budapest, 1913. június.

Telefon: 117-58.

VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Sürgőny cím: SUFFRAGIUM

Múlt havi kimutatásunk óta gyűjtésünkhöz hozzájárult:

e. - s.....	5.- K
Himmler Gyuláné	10.- „
V. P.....	5.- „
dr. R. M.....	2.- „
Demant Ella.....	20.- „
Löw Adolf perselymegváltás.....	30.- „
Cicely Corbett.....	28.- „
Karácsonyi bolt.....	8005.B6 „
Dr. Dirmer Gusztáv (sylvesteri tombolából)	30.- „
Dr. Opler Ottó.....	5.- „
Eddigi gyűjtésünk.....	<u>3407.80.</u>

Összesen 11.548.86 K

Gyűjtőiveink. Az iroda túlterheltsége miatt a gyűjtőívek szétküldését még nem fejezhetjük be, azért még nem számolhatunk be a gyűjtések eredményeiről; *hiszük azonban, hogy jövő kimutatásunk már bővelkedni fog a kongresszus céljaira adakozókban.* Ismételten utalunk arra, hogy a gyűjtés eredményétől függ vendéglátásunk mértéke, kongresszusunk fénye. A gyűjtőívekre ragasztott vörös szalag szövegét kérjük figyelemre méltatni.

Sorsjegyeink terjesztését is, tekintettel az e hó 29-én tartandó húzásra, kongresszusunk pénzügyei iránt érdeklődők különös figyelmébe ajánljuk. A sorsjegyek darabonként 1 koronáért kaphatók a titkárságnál: VII., István-út 67. A sorsolás tárgya: *Pogány Willy* festőművésznek egy nagyértékű aquarellje.

Január hóban a propaganda- és a gazdasági bizottság megalakítása keltett a társadalom széles rétegeiben nagy érdeklődést.

A propaganda-bizottság e hó 20-án tartotta alakuló ülését a Feministák Egyesületének helyiségében. Elnökké egyhangúlag megválasztották: *Békássy Eleménét*, alelnökké: *Perczelné-Kozma Flórát*, titkárrá: *Szegevári Sándornét*, jegyzővé: *Jemnicz Jolánt*. Az ülés folyamán különböző indítványok merültek fel. Többek között elhatározták, hogy reklámbélyegeket és művészies kivitelű plakátokat készítettünk, mely utóbbiakat külföldi pályaudvarokon is kifüggesztjük. *Schwimmer Rózsa* ajánlja, hogy Magyarország vidékeit furdóit, gyermekvédelmi intézményeit, stb. ismertető és vetítésre alkalmas képeket küldjünk a Világszövetséghez tartozó szervezeteknek. A bizottság elhatározta, hogy memorandummal fordul Bárczy István polgármesterhez, továbbá az Uránia magyar tudományos egyesülethez és a Tanszermúzeumhoz, hogy ezen Magyarország idegenforgalmára is mérhetetlen fon-

tossággal bíró kérésnek eleget tehesünk. A propaganda bizottság végül elhatározta, hogy a kongresszus céljaira szükséges összegek megszerzésére megindított országos gyűjtésben aktív részt fog venni.

A propaganda-bizottság alakuló ülésén megjelent a Feministák Egyesületének kedves vendége is: *Cicely Dean Corbett* és rövid, de hatásos beszédben bizonyította, hogy minő hatása és haszna van egy világkongresszusnak az ország kulturális fejlődésére.

E helyütt is köszönetet kell mondanunk a Feministák Egyesületének Cicely Corbett Budapestre meghívásáért. Az ő kifagyhatatlan, fáradságot nem ismerő agitációja ez alkalommal nemcsak a feminizmus tábort szaporította új hívekkel, hanem kongresszusunk, mint egy kulturális esemény iránt is mindenütt igyekezett érdeklődést kelteni.

A gazdasági bizottság megalakulása volt január hó másik fontos, kimagasló eseménye. Hétfőn, 22-ikén gyűlt össze a Feministák Egyesületének helyiségben a meghívottak csoportja, hogy megbeszéljék a közel jövő teendőit. A tisztikar megalakulásáról a következőkben számolhatunk be: elnökké egyhangúlag megválasztották *gróf Maller Györgynét*, alelnökké *Kern Tivadarné Bischitz Irmát*, titkárrá Seenger Idát, jegyzővé Istvánffy Gyulánét és gazdasági szervezővé Bán Dezsőné. *Gróf Maller Györgyné* elnök indítványára megtárgyalták azokat a módokat, amelyek alapján a kongresszus pénzügyi alapját legszilárdabban előkészíthetjük. A gyűjtőívek és perselyek legcélszerűbb terjesztésének megbeszélésén kívül, többek között napirendre került az internacionális hangverseny rendezése is, melyet április hóban remélünk megtarthatni és amelyre gróf Zichy János közoktatásügyi miniszter díjtalanul engedni át a Zeneakadémia nagytermét.

Úgy a propaganda-, mint a gazdasági bizottságba önkéntes jelentkezőket szívesen látnak. Jelentkezéseket a titkárság bármikor elfogad.

Február folyamán megalakul a tolmácsoló bizottság, az ifjúsági, kiránduló, művész- és a kalauzoló bizottság.

A *Szirmai Oszkárné* vezetése alatt működő német, francia és angol nyelvű tanfolyamokat szorgalmasan látogatják. Újabb jelentkezőket azonban még szívesen látnak. Egy csoportba tíz növendéknél többet nem vesznek fel, de újabb csoportok szervezését készséggel vállalják az egyes kurzusok tanítói. A kurzusok tandíja: havi 4 korona, beíratási díj 2 korona. Jelentkezéseket elfogad a bizottság elnöke: Szirmai Oszkárné (V., Perczel Mór-utca 2.) Esperanto tanfolyam Ziperovszky Károlyné vezetése mellett a tavasszal nyílik meg. Jelentkezni azonban már most lehet.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 98 - 87.
Postatakarékpénz-
tári cheque-
száma " 24625. sz.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK, VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI FIOKEGYESÜLETEINEK HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Tagtársak! Már negyedik esztendeje, hogy Szirmay Oszkárné tagtársunk indítványára a februári élelmelési költségből fenmaradó 3 napos, ezidén 2 napos megtakarítást bekérjük egyesületünk javára. Nagyon büszkék lehetnénk arra, ha tagtársaink rendszeres gazdálkodásának eredményét ezúttal is élvezhetné egyesületünk, amely a kongresszus előkészítéséig nélkülözni kénytelen sok olyan anyagi támogatást, amelyre más években biztos számíthatott. Kérjük tisztelt tagtársainkat, szíveskedjenek kérésünket teljesíteni és evvel egyesületünket nagy feladatai teljesítésében támogatni.

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultak:

Gróf Teleki Sándorné (II. adomány) 80.- K
G. E. Újpest..... 10.- ,
Eddigi gyűjtésünk..... 8390.28.

Összesen 8480.28 K

Februári munkaterv.

4-én vasárnap, a napilapokban közléteendő időben népgyűlést tartanak az általános (férfi-) választójogért küzdő pártok. E gyűlésen jelenjék meg minden egyes tagtársunk.

9-én, pénteken este 6 órakor a régi országházban (VIII., Főherceg Sándor-utca)

dr. Robert Michels, a turini egyetem tanárának előadása: Die Grenzen der Geschlechtmoral. (*A nemi erkölcs határai.*) Jegyek 6, 4 és 2 koronáért, egyesületünk tagjainak 4, 2 és 1 koronáért kaphatók egyesületünkben és a Bárd-féle színházjegy-irodákban.

19-én, hétfőn este 6 órakor egyesületünkben:

Szülői értekezlet, melynek tárgya: A nevelő munka értékelése. Előadó: *Lamberger Józsefné*. Belépődíj vendégeknek 40 fillér.

26-án, hétfőn este 6 órakor a Pesti Lloyd-társaság dísztermében (V., Mária Valéria-u. 12., főbejárat):

Schwimmer Rózsa előadása: A nemek szolidaritása. Belépődíj nincs, vendégeket szívesen látunk.

Az egész hónapon át: *tagdíjak sürgős befizetése*, hogy egyesületünk a készpénzfizetésből származó megtakarításoktól megfosztva ne legyen.

Januári krónika.

Vitaértekezletünk a nőmozgalom osztályköziségének kérdését vitatta meg *Hacker Boriska* előadása alapján. Újból megállapítottuk, hogy a társadalom bármely osztályához tartozó nők: proletárnők, a középosztálybeli és az arisztocratiához tartozó asszonyok egyaránt kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint saját osztályuk férfiai és ezért solidárisak azokban a követelésekben, amelyek a nő és a gyermek iránti igazságtalanságok megszüntetésé-

sére, az emberi faj degenerációjának megakadályozására, az emberi kultúra munkásainak a nőekkel való szaporítására vonatkoznak. A politikai pártok idézték elő – saját párt-szemponyjukból folyóan – a nőmozgalom szétválasztását a társadalmi rétegek szerint. A választójogért folyó küzdelem oda tendál, hogy – mint Angliában máris megtette – ismét egyesítse a különböző osztályoknak jogaikért küzdő asszonyait. A vitában részt vettek: *dr. Bálint Aranka, Lamberger Józsefné. Mellétné Miskolczy Eugénia, Schwimmer Rózsa, Szegvári Sándorné.*

Gyermekvédelmi bizottságunk ellenőrző működésén kívül olyan lépést is tett, amelynek nagy jelentőségű következményei lehetnek az elhagyott gyermekek javára. Felterjesztést intéztünk u. i. a m. kir. belügy-miniszter úrhoz és kértük a *magándajkaságba adott gyermekek* helyzetének ellenőrzését, a telepfelügyelőnői intézménynek ily irányú kiterjesztése útján. Küldöttségünk tagjai a benyomással hagyták el a belügyminisztériumot, hogy mind *Jakabffy Imre* államtitkár, mind a gyermekvédelmi és közegészségi ügyosztály vezetői, mind az állami gyermekvédelem orsz. felügyelője tettrekész jóindulattal fogadták kérésünket és tisztán látják annak nagy horderejét. Azóta is országszerte elismeréssel találkozott kezdeményezésünk.

Az Ifjúsági Csoport seminariuma januári óráin *Perkins-Gilman*: A nő gazdasági helyzete című munkájának 6 első fejezetét vitatta meg, Glücklich Vilma vezetése mellett.

Cicely Corbett, mind budapesti előadásával, mind nagyvárosi és temesvári vendégszereplésével, mind a társas érintkezés keretében, szűkebb körben tartott előadásaival sok hívet szerzett ügyünknek ezúttal is. Nem köszönhetjük eléggé azt az önfeláldozást, amelylyel – fáradságot nem ismerve – csaknem pihenés nélkül állott ügyünk rendelkezésére.

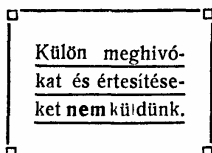
Budapesti előadásában arra a haladásra mutatott rá, amely utolsó magyarországi látogatása óta az angol nőmozgalomban kimutatható. Különösen kiélesedett benne a választójogért küzdő asszonyok pártönkivülisége; az a tapasztalat vezetett erre, hogy a nők politikai munkája segítségével megválasztott képviselők, valahányszor asszonyok érdekeit kellett volna a parlamentben védeniök, „nem értek rá”, míg férfiválasztóik apró ügyes-bajos dolgainak elintézésére mindig volt érkezésük.

Vázolta azután az angol miniszterelnök legutóbbi állásfoglalását, amelyet tagtársaink a januári számból jól ismernek.

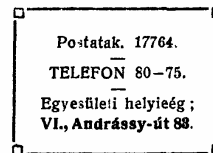
Végül annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az 1913. évi kongresszuson az angol és a magyar résztvevők már küzdelmük győzelméről fognak egymásnak beszámolhatni.

Sorsjátékunk – Pogány Willy egyik Faust-illusztrációjának kisorsolása – február 29-ére van kitűzve. Kérjük tagtársainkat, hogy az 1 koronás, levelezőlap gyanánt is használható, a kép reproductiójával díszített sorsjegyek árusításával lehetővé tenni szíveskedjenek, hogy Pogány Paula tagtársunknak ebből az ajándékából minél nagyobb összeg jusson a kongresszus céljaira.

A kongresszust előkészítő bizottság felkéri egyesületünk tagjait, hogy a kongresszusi munkából vegyék ki részüket. Jelentkezések a kongresszusi irodához, VII., István-út 67. intézendők.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Összejövetelek február havában:

7-én szerdán: *Zeneestély.*

14-én, szerdán: *Vágó József*, iparkamarai titkár előadása: „*Tőke és munka harca*”.

21-én, szerdán: *dr. Häuser Emma* előadása a *Ferenc József keresk. betegsegélyzőpénztár megbízásából*: „*A nő és a kereskedői hivatás*”.

28-án, szerdán: *Martos Viktor* elektromérnök előadása: „*A természeti erők kihasználása*”.

A szerdai előadások mindenkor este ½9 órakor kezdődnek. Belépő-díj nincs. Tagok vendégeit szívesen látjuk.

Szaktanfolyamaink.

Február elején új sorozata kezdődik hézagpótló szaktanfolyamainknak. *Magyar és német gyorsírásból, könyvvitelből, gépírásból és német nyelvből* nyitunk új kurzusokat, melyeket nyomatékosan ajánlunk mindama tagtársaink figyelmébe, akik helyzetükön javítani akarnak. Az alapos szakképzettség az egyetlen eszköze ennek a javításnak. Ne mulassza el tehát egyetlen tagtársunk sem az alkalmat, amikor szakismereteinek esetleges hiányait kurzusainkon könnyű szíjjel pótolhatja.

Művészestélyünk. Január hatodikán megtartott nagy művészestélyünk minden tekintetben megfelelt a hozzá fűzött éppen nem szerény várakozásoknak. Mind erkölcsi, mind anyagi sikere felülmúlta az eddigi estélyeket. Ezért a sikerért nagy hálával tartozunk első sorban a közreműködött művészeknek: *Medgyaszay Vilmának, Weltmann Rózsának, Sajó Gézának, Szirmay Albertnek és Törzs Jenőnek*, de épp oly nagy és őszinte az a köszönet, melyet vígalmi bizottságunknak akarunk e helyen is leróni. A bizottság minden egyes tagja gyönyörűen dolgozott. Csakis az ő érdemük, hogy az estély oly szép eredménnyel járt állásközvetítőnk és üdülőtelepünk javára.

Szerdai összejöveteleink szintén szép sikerűek voltak januárban. *Stein Fülöp* dr. az idegesség megelőzéséről tartott igen alapos, mélyenjáró tudományos előadást. *Fieber Henrik* dr. „*Mona Lisa és a modern festészet*” című nagyértékű művészettörténeti tanulmányaival ismertette meg tagtársainkat két estén át tartott előadásában. Vonzó előadásait vetített képekkel kísérte a kiváló előadó, akinek nagy része van az általános művészi érzék fejlesztésében. A hónap utolsó szerdáját szakkérdések megvitatására fordítottuk.

Szociális szaktanfolyam. Választmányunk legutóbbi ülésében elhatározta, hogy tanfolyamot szervez a szakkérdések szociális vonatkozásainak és irodalmának ismertetésére. A szemináriumszerűen tervezett kurzuson legfeljebb 25 hallgató vehet egyidejűleg részt. Jelentkezéseket a titkár fogad el.

Cicely Dean Corbett, a Feministák Egyesületének kiváló angol vendége megtisztelte egyesületünket látogatásával. Nagy örömmel láttuk viszont Miss Corbettet, akit már pár évvel ezelőtt is volt alkalmunk egyesületünkben üdvözölni.

Nyugdíj.

Nem hangsúlyozhatjuk eléggé a *nyugdíjbiztosítás* szükséges voltát. Ne halasszuk a biztosítás megkötését arra az időre, amikor fizetésünkkel könnyebben fedezhetjük a járulékokat, inkább kössünk kisebb összegre, fiatal korban nyugdíjbiztosítást, mert az összeget bármikor felemelhetjük, de az elmulasztott éveket nem pótolhatjuk. Kérjenek tagtársaink belépésre vonatkozó alapszabályokat a *Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesületétől* V., Báthory-u. 5. Az alapszabályokban többféle táblázat van felsorolva, tetszés szerinti összegre való nyugdíjbiztosítás megkötésére.

Temesvár.

Egyesületi életünk januári legkiemelkedőbb eseménye miss *Cicely Dean Corbett* előadása 21-én a városháza dísztermében. „*New ideals*”, új ideálokról beszélt, a ma asszonyi ideálgairól, szépen, okosan, hasonlíthatlan kedvességgel és bájjal, úgy, hogy szavaival nemcsak bennünket ragadott el, akik rég meg vagyunk győződve az új ideálok létjogosultságáról, hanem új híveket is szerzett táborunkba. Feledhetetlen marad mindnyájunk előtt ez a délután, új erőt és új kitaratást nyertünk a további munkára, amelynek előbb utóbb meg kell valósítani az emberré vált asszony új ideálgait. Az előadást, amelyen ott volt tagjainkon kívül Temesvár egész intelligenciája, *Bédy Schwimmer Rózsa* tolmácsolta. Két vendégünk tiszteletére este jól sikerült bankett volt. Ezzel az előadással vezettük be azt a sorozatot, amelyet tagjaink számára 2-3 hetenkint vasárnap délután rendezünk. Az előadások tagjainknak ingyenesek, hozzátartozóiknak csekély beléptdíjjal lesznek. A napilapok útján tudatjuk majd a legközelebbi előadás tárgyát és idejét. Havonként egy-egy kis kedélyes háziestét is rendezünk, az elsőt február első napjaiban a Hungária-szálloda olvasójában, amint azt a januári választmányi gyűlés elhatározta. Azután még a farsang folyamán egy nagyszabású estélyt a „nőtisztviselő otthon” javára. Mindehhez sok munka, sok segítség kell, csak akkor sikerülhetnek a terveink, ha mindnyájan segítenek. Legfényesebb bizonyítékát ennek miss *Corbett* előadása rendezésénél láttuk.

Januárban bevégeztek a gépírási és magyar gyorsírási tanfolyamok. A tervezett német gyorsírási kurzust kevés jelentkező miatt nem tartották meg. A vasárnap délelőtti egyesületi összejövetelek nagyon jól látogatottak és újabb kisebb előadásokkal, szavaltokkal tesszük változatosabbá és élvezetesebbé azokat. Tagjaink száma is hétről-hétre szaporodik, így mindig többet és többet tehetünk az érdekükben. Kérjük tagjainkat, kísérjék figyelemmel a napilapokat, ahol az előadások és a háziesték pontos idejét és programját közöljük.

Lukács Margit.